

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	34395
Nom	Desenvolupament comunitari
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	4.5
Curs acadèmic	2023 - 2024

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1200 - Grau Infermeria	Facultat d'Infermeria i Podologia	4	Primer quadrimestre
1213 - Grau en Infermeria (Ontinyent)	Facultat d'Infermeria i Podologia	4	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1200 - Grau Infermeria	21 - Formació optativa	Optativa
1213 - Grau en Infermeria (Ontinyent)	21 - Formació optativa	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
GUTIERREZ BENITEZ, MARIA	350 - Treball Social i Serveis Socials
MARTIN LOPEZ, MIGUEL ANGEL	350 - Treball Social i Serveis Socials

RESUM

Al començament del segle XXI la situació de salut ha canviat per les transicions demogràfiques i epidemiològiques, però romanen les inequitats en salut entre i dins dels països. Al mateix temps han aparegut noves patologies, nous riscos en el medi ambient físic i social que incideixen en les conductes relacionades amb la salut. Per la seua banda, els sistemes nacionals de salut, com a sistemes adaptatius complexos que són, intenten respondre a aquestes amenaces però amb importants restriccions financeres.

L'OMS, en el seu informe Salut per a tots en el segle XXI, adverteix que la persistència dels problemes de pobresa i desigualtat ocasiona la deterioració dels estils de vida, l'augment de la violència i el debilitament de la cohesió social. Aquesta cohesió social es veu més minvada si cap, per la nul·la participació de les ciutadanes i els ciutadans en la presa de decisions en els processos de planificació de la salut de forma concreta, i de forma general, per la inexistència d'una planificació territorial estratègica.

També, l'actual reforma del sector públic, que involucra noves directrius: descentralització, privatització, major èmfasi en l'eficiència (fer més amb menys) i efectivitat, però deixant de costat la participació ciutadana en la presa de decisions sobre aquesta reforma, i oblidant-se del principi de la governabilitat tan promulgat per la Unió Europea, fa necessari que el coneixement sobre el Desenvolupament Comunitari siga fonamental.

Amb el propòsit de fer front a tots aquests i altres desafiaments d'ordre mundial, la comunitat internacional, a través de l'OMS, va aprovar la denominada política de Salut per a tots en el segle XXI. En ella es plantegen estratègies d'actuació sostenible econòmica, social, política i científicament, la implantació de la qual comprèn, entre altres estratègies la que fa referència a: "Un procés de desenvolupament sanitari participatiu, que implique als agents rellevants en matèria de salut a tots els nivells —llar, centres educatius i de treball, comunitats locals i país— i que promoga la presa de decisions, l'aplicació i la responsabilitat conjuntes", és en aquest procés de desenvolupament sanitari participatiu i participat on el Desenvolupament Comunitari ha de ser conegut i aplicat per les i els professionals de la infermeria.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

No es precisen coneixements previs.

COMPETÈNCIES (RD 1393/2007) // RESULTATS DE L'APRENENTATGE (RD 822/2021)

1200 - Grau Infermeria

- Comprendre el comportament interactiu de la persona en funció del gènere, grup o comunitat, dins del seu context social i multicultural.
- Treballar en equip, entenent aquest com a unitat bàsica en què s'integren, estructuren i organitzen, de forma uni- o multidisciplinària i interdisciplinària, els professionals i altre personal de les organitzacions assistencials, com a forma d'assegurar la qualitat de l'atenció sanitària.
- Proposar i desenvolupar actuacions d'atenció a la salut que privilegien la promoció de la salut i la prevenció de la malaltia, i que propendisquen a la millora de les condicions de vida de la població.
- Desenvolupar accions d'educació per a la salut utilitzant les estratègies adequades a les persones, famílies i comunitats, i posar a l'abast de la població i en un llenguatge comprensible la informació científica i les recomanacions que se'n deriven.

- Establir una comunicació veraç, eficaç i respectuosa amb pacients, família, grups socials, altres professionals i mitjans de comunicació, tant de forma oral com escrita, i fomentar l'educació per a la salut.
- Conèixer i aplicar tècniques i instruments de comunicació des d'una perspectiva no sexista, tant en la relació interpersonal com en les dinàmiques de grup.
- Identificar la participació comunitària com un element imprescindible per al desenvolupament de la promoció de la salut, així com participar en la formulació, execució i avaluació de polítiques públiques saludables i projectes intersectorials que enfortisquen el desenvolupament local.
- Ser capaç de formular hipòtesis, recollir i valorar de forma crítica la informació per a la resolució de problemes aplicant, entre d'altres, l'enfocament de gènere.
- Capacitat per a descriure els fonaments del nivell primari de salut i les activitats que cal desenvolupar per a proporcionar una cura integral d'infermeria a l'individu, la família i la comunitat. Comprendre la funció i les activitats i l'actitud cooperativa que el professional ha de desenvolupar en un equip d'atenció primària de salut. Promoure la participació de les persones i grups en el seu procés de salut-malaltia

RESULTATS D'APRENTATGE (RD 1393/2007) // SENSE CONTINGUT (RD 822/2021)

Es pretén que l'alumnat en finalitzar el curs aconseguisca els següents resultats d'aprenentatge expressats ací de forma generalista:

1. Conèixer els diversos conceptes i el cos teòric existent sobre el Desenvolupament Comunitari i els seus diversos processos.
2. Comprendre i reflexionar sobre l'actual fase del desenvolupament comunitari a Espanya.
3. Considerar a la comunitat com un camp de treball prioritari entre les i els professionals de la salut.
4. Comprendre i reflexionar sobre la capacitat participativa dels ciutadans (tècnics, polítics i ciutadania en general) en la generació de les polítiques socials i el benestar social.
5. Conèixer i comprendre els diversos mètodes de treball participatiu en i amb la comunitat.
6. Aplicar la participació comunitària de forma real i efectiva des de l'àmbit de la salut en coordinació amb els altres àmbits de la vida comunitària.
7. Aplicar la metodologia participativa a casos comunitaris reals.
8. Aplicar la metodologia participativa a qualsevol acte de l'activitat professional.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. PROCÉS DE DESENVOLUPAMENT COMUNITARI I PROTAGONISTES DEL MATEIX

Tema 1. La Comunitat. Aspectes Conceptuals. Fonamentació i origen del terme comunitat. El sentiment de <pertinença> a una comunitat. Els elements estructurals de la comunitat: territori, població, demanda i recursos. El procés comunitari i els seus protagonistes.

Tema 2. El Desenvolupament Comunitari. Significació i abast de l'expressió desenvolupament. Origen i evolució de la noció de Desenvolupament Comunitari. Altres conceptes relacionats: organització de la comunitat, Treball Social comunitari, acció comunitària, planificació territorial estratègica. El/la professional d'infermeria en el desenvolupament comunitari.

Tema 3. Interacció social, comunicació i desenvolupament comunitari. El treball amb els grups. Les reunions. El treball en equip. conflicte i negociació. Estratègies comunicatives en la intervenció amb la societat i amb col·lectius vulnerables.

2. METODOLOGIES EN EL DESENVOLUPAMENT COMUNITARI

Tema 4: Mètodes de treball amb la comunitat. El mètode com procés. La investigació-acció participativa. L'estudi de cas. El treball amb els grups. Les reunions. El treball en equip. conflicte i negociació

Tema 5: Fases de la metodologia participativa. El diagnòstic comunitari, la planificació, l'execució i l'avaluació y control del desenvolupament comunitari.

3. LA DIMENSIÓ INSTITUCIONAL I FUNCIONAL DE LA COMUNITAT

Tema 6: Construint ciutadania. La comunitat com eix vertebrador de la realitat social. La comunitat como eix constructor de la realitat social.

Tema 7: La comunitat com creadora de polítiques socials. La participació comunitària. La governabilitat local. La planificació estratègica: fase filosòfica, fase analítica, fase operativa. Els projectes d'intervenció comunitària (PIC).

4. PROGRAMA PRÀCTIC (Pràctica cooperativa)

D'inici, seguiment i exposició final en l'aula, però amb la realització parcial del mateix com a treball cooperatiu no presencial.

Es realitzarà en grups, mitjançant la metodologia de la investigació-acció participativa (IAP), i sempre dins de l'àmbit territorial d'un centre d'atenció primària.

Per a l'explicació detallada d'aquest treball i els seguiments grupals d'aula s'establiran determinats dies de pràctiques de laboratori amb l'alumnat, d'obligatòria assistència (avaluable per al conjunt del grup).

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	25,00	100
Pràctiques en aula	12,00	100
Pràctiques en laboratori	6,00	100
Tutories reglades	2,00	100
Elaboració de treballs en grup	30,00	0
Estudi i treball autònom	12,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	7,50	0
Preparació de classes de teoria	12,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	6,00	0
TOTAL	112,50	

METODOLOGIA DOCENT

En funció de les competències a aconseguir i dels resultats d'aprenentatge s'utilitzaran diversos mètodes d'ensenyament-aprenentatge: exposició magistral, treball cooperatiu, discussions de grup, anàlisi de textos, activitats pràctiques i d'aplicació, etc.

Serà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la participació de l'alumnat en les classes teòriques, i de caràcter eminentment pràctic per potenciar i promoure en l'alumnat la unió de teoria i praxi, i de l'acció professional interdisciplinària en un camp complex i difícil com és la participació social i comunitària.

AVALUACIÓ

Es realitzarà combinant diferents tipus d'avaluació que seran sumatius entre si:

1. Treball grupal. Comprendrà el 50% del total de la nota. Serà necessari assolir un 4 sobre 10 per a que siga sumatiu amb les restants modalitats d'avaluació.
2. Treball individual. Comprendrà el 30% del total de la nota. Serà necessari assolir un 4 sobre 10 per a que siga sumatiu amb les restants modalitats d'avaluació.
3. Examen tipus «test». Comprendrà el 20% del total de la nota.
4. Es valorarà l'assistència i la participació de l'estudiantat, tant en sessions presencials a l'aula com en les tutories, i en les activitats complementàries.

La suma de les puntuacions ponderades de les tres parts donarà la nota de l'acta.

Si en la part pràctica, la puntuació no arribara a 4 sobre 10, la nota de l'acta serà la puntuació ponderada de l'examen «test» (menor o igual a 2 punts del total).

Si en la part teòrica (examen «test») la puntuació no arribara a 4 sobre 10, la nota de l'acta serà «suspens».

En cas de suspendre la part pràctica, en segona convocatòria, en la data de l'examen, caldrà tornar a presentar la documentació sol·licitada, després de tutoria amb el professorat.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Alberich T. (2000). Perspectivas de la investigación social. La investigación social participativa. Madrid: El Viejo Topo.
- Ander-Egg E. (2003). Repensando la Investigación-Acción Participativa. Buenos Aires: Grupo editorial Lumen-Humanitas.
- Basogoti M, Bru P, Lorenza C. (2001). IAP de bolsillo. Edición digital. URL: <http://www.acsur.org/IMG/pdf/Guia_IAP.pdf>
- Carvajal A. (2011). Apuntes sobre desarrollo comunitario. Edición digital. URL: <<http://www.eumed.net/libros-gratis/2011d/1046/introduccion.html>>
- Judt T. (2011). Algo va mal. Madrid: Taurus. Ed. de bolsillo.
- Maiztegui C, Eizaguirre M. (2008). Ciudadanía y Educación: de la teoría a la práctica. Cuadernos Deusto de Derechos Humanos, no 50.
- Marchioni M. (2004). La acción social en y con la comunidad. Zaragoza: Editorial Certeza.
- Stuckler D, Basu S. (2013). Porque la austeridad mata. El coste humano de las políticas de recorte. Madrid: Taurus.
- Villasante et al. (2000). La investigación social participativa. Construyendo ciudadana 1 y 2. Madrid: El viejo topo.
- Wilkinson R, Pickett K. (2009). Desigualdad. Un análisis de la infidelidad colectiva. Madrid: Turner.

Complementàries

- Fals Borda (1995). Conocimiento y poder popular. Bogotá: Siglo XXI.
- Freire P. (1970). Pedagogía del oprimido. Montevideo: Tierra Nueva.
- Hamzaoui. M. (2005). El Trabajo Social Territorializado: las transformaciones de la acción pública en la intervención social. Universidad de Valencia Nau Llibres.
- Malagón. J.L, Sarasola. J.L. (2006). Fundamentos del Trabajo Social Comunitario. Sevilla: Aconcagua.
- Marchioni M. (1999). Comunidad, participación y desarrollo. Teoría, metodología y práctica de la intervención comunitaria. Madrid: Popular.
- Marchioni M. (2006). Democracia participativa y crisis de la política. La experiencia de los planes comunitarios. Cuadernos de Trabajo Social. Vol. 19. (2006) p. 213-224.
- Massó Guijarro E. (2005). Fundamentos teóricos y prácticas de la IAP en España Revista de Antropología Iberoamericana. No 43. Sep-Oct 2005.
- Mazzola. A. (2001). Análisis de los Procesos de Intervención en el marco del Desarrollo Local. En:

Programas de Inserción y exclusión social. Valencia: Programa Intensivo Sócrates-Erasmus de la Universidad de Valencia.

- UCAR X. (coord.) (2009). Enfoques y experiencias internacionales de acción comunitaria. Barcelona: Graó.

